

PROGRAMA

DIMECRES 19

Matí

8,30-9,30 Benvinguda i acreditacions

9,30-10,00 Acte Institucional d'inauguració del Col·loqui

10,00-10,45 Conferència inaugural

Les vins, moteurs d'innovacions

André Tchernia

10,45-11,00 Pausa/Café

11,00-11,45 Ponència marc Producció

Arqueología del vino en el Imperio romano. Puesta al día de los datos

Jean-Pierre Brun y Yolanda Peña

11,45-13,10 1a sessió Producció. Comunicacions

La figlina d'Illa Fradera. L'evidència de la importància de la producció i comercialització del vi de l'àrea de Baetulo entre els segles I aC i I dC

Daniel Vázquez Álvarez, Conxita Ferrer Álvarez, Pepita Padrós Martí, Antoni Rigo Jovells

Les marques d'àmfores del centre terrisser d'Illa Fradera (Badalona).

Una primera aproximació

Montserrat Comas i Cèsar Carreras

La producció de vi al territori de Baetulo. Les vil·les de l'Estrella i Can Peixau

Clara Forn i Iñaki Moreno

Porcius, Baetulonensis

Isabel Rodà, Iñaki Moreno, Esther Gurri, Clara Forn

Primera aproximación arqueológica y arqueométrica a la producción y comercio de dolia en la ciudad romana de Baetulo (Badalona)

Verónica Martínez Ferreras, Esther Gurri Costa

13,10-13,30 Debat

III COL·LOQUI
INTERNACIONAL
D'ARQUEOLOGIA ROMANA

EL VI A L'ANTIGUITAT

ECONOMIA, PRODUCCIÓ I COMERÇ AL MEDITERRANI

Museu de Badalona 19, 20 i 21 d'octubre de 2022

DIMECRES 19

Tarda

15,30-17,10 2a sessió Producció. Comunicacions

Modalité de la production et de la diffusion des amphores Dressel 1 à partir de l'épigraphie

Fabienne Olmer

Du vignoble à l'amphore. Un état de la question de la production vinicole en Gaule Narbonnaise (1er s. av.-Ve s. ap. J.-C.)

Stéphane Mauné, Charlotte Carrato, Fabrice Bigot

Production and trade of Lusitanian wine: economic diachronies between the production areas, the amphorae producing centres and the consumption destinations in the Mediterranean

Sónia Bombico, Pedro Pereira, José Carlos Quaresma, André Carneiro, César Oliveira, António Marques da Silva

Ánforas vinarias de la Mauretania Occidental: primeras evidencias arqueológicas y arqueométricas documentadas en Tamuda

Darío Bernal-Casasola, Nicolas Garnier, Alessandra Pecci, Tarik Moujoud, Leandro Fantuzzi, José J. Díaz, Macarena Bustamante

Producción de ánforas vinarias en la Meseta de Requena-Utiel (siglos VI-I a.C.)

Asunción Martínez Valle

Producción de vino y aceite en el *territorium* de *Caesarobriga*-Elbora (Talavera de la Reina, Toledo): Aproximación a su identificación y estudio

Sergio de la Llave Muñoz y Ana Escobar Requena

17,10-17,40 Pausa/Café

17,40-18,00 Pòsters

18,00-19,30 3a sessió Producció. Comunicacions

Evidencias de producción vitícola en el *suburbium* oeste de *Florentia Iliberritana* (Granada)

Macarena Bustamante Álvarez, Ángel Rodríguez Aguilera, Julia Rodríguez Aguilera, Carmen Jódar Hódar

Nova proposta de sistematizació tipològica de les principals àmfores vineres tarraconenses i la caracterització morfològica dels tipus Pascual 1 i Dressel 2-3

Enric Colom Mendoza

III COL·LOQUI
INTERNACIONAL
D'ARQUEOLOGIA ROMANA

EL VI A L'ANTIGUITAT

ECONOMIA, PRODUCCIÓ I COMERÇ AL MEDITERRANI

Museu de Badalona 19, 20 i 21 d'octubre de 2022

L'àmfora Almadrava IV en les *villae* i *figlinae* del *Territorium de Dianium*.
Estat de la qüestió i aproximació a la seua cronologia

Josep A. Gisbert Santonja

Estructures agràries i producció vinícola a l'*Ager Tarraconensis* a l'alt i al
Baix Imperi. Les vil·les d'"Els Castellets" (La Canonja) i Vilardida (Vila-
Rodona/Montferri). Segles II aC-VII dC

Jordi Morera, Adrià Cubo, José M. Carrasco, Josu Nabarte, Oriol Olesti

Quantificació i modelització de la funció productiva del vi laietà (*Hispania
Citerior Tarraconensis*): noves aproximacions des de l'arqueologia
experimental i digital

Antoni Martín i Oliveras

19,30-19,50 Debat

19,50-20,30 Tast vi a càrrec d'Iban Espinosa-Escolà

DIJOUS 20

Matí

9,00-11,00 4a sessió Producció. Comunicacions

Viticultura tardo-ibèrica i romana a Bàrcino i al seu territori. Noves dades
des de l'arqueologia, l'arqueologia del paisatge i la bioarqueologia

Santiago Riera, Carme Miró, Josep Maria Palet, Sabrina Bianco,
Alexandra Livarda, Ana Pena, Jordi Ramos, Vanessa Triay

La producció de vi a la vil·la del Pont del Treball Digne (Barcelona)

Daniel Alcubierre Gómez, Jordi Ardiaca Rodríguez, Pere Lluís Artigues i
Conesa, Antoni Rigo Jovells

La terrisseria de la vil·la romana de la Gran Via-Can Ferrerons (Premià
de Mar, Barcelona)

Marta Prevosti Monclús i Ramon Coll Monteagudo

La Vil·la de Can Cabassa (Sant Cugat del Vallès). Un centre productor
de vi al Baix Imperi

Pere Lluís Artigues i Conesa i Antoni Rigo Jovells

Les cel·les vinàries d'època republicana de la vil·la romana del Collet
(Calonge i Sant Antoni)

Marc Bouzas, Josep Burch, Marc Prat, David Vivó

La viticultura i els espais productius en un establiment suburbà: La *Pars*
productiva de la vil·la romana del Pla de l'Horta (Sarrià de Ter, Girona)

Ana Costa Solé, David Vivó Codina, Lluís Palahí Grimal

La vil·la romana de Can Ring o dels Pompeu Saurió, un centre de producció de vi a la Baixa Garrotxa (Besalú)

Joan Frigola, Pere Castanyer, Joaquim Tremoleda

11,00-11,20 Pausa/Café

11,20-11,40 Debat Producció

11,50-12,30 Ponència marc Distribució

I relitti come fonte per lo studio del commercio del vino nel Mediterraneo occidentale: due casi di studio emblematici

Franca Cibecchini

12,30-13,45 1a sessió Distribució. Comunicacions

Da Oriente a Occidente. Vini per un privilegiato centro di consumo: la mensa dell'imperatore a Roma

Fulvio Coletti

Italic amphorae in the Hellenistic East: an Update

Francesca Diosono

Wine in Pannonia: the amphora evidence

Anna Andrea Nagy, Piroska Magyar-Hárshegyi, György Szakmány

La trascendencia del tonel en el estudio de la economía romana

Giulia Baratta

Importación y consumo de vino itálico en el suroeste peninsular en época republicana a través de la epigrafía anfórica. Una revisión

Francisco José Blanco Arcos y Enrique García Vargas

Tarda

15,30-17,10 2a sessió Distribució. Comunicacions

Estructuras de conservación y distribución de vino en la *domus* de las Columnas Rojas de Sisapo

Mª Rosa Pina Burón, Mar Zarzalejos Prieto, Germán Esteban Borrajo, Patricia Hevia Gómez

El paper dels ibers en el comerç del vi des de la perspectiva epigràfica

Joan Ferrer

El comerç del vi en àmfores Pascual 1 de la tarraconense. Volum, epigrafia, origen i destí

Rut Geli Mauri, Guillem Mauri Galí, Joan Mayoral Peñalva, Joaquim Tremoleda i Trilla, Verònica Martínez Ferreras, Mireia Lagresa Cruz

III COL·LOQUI
INTERNACIONAL
D'ARQUEOLOGIA ROMANA

EL VI A L'ANTIGUITAT

ECONOMIA, PRODUCCIÓ I COMERÇ AL MEDITERRANI

Museu de Badalona 19, 20 i 21 d'octubre de 2022

Caracterització arqueomètrica de les àmfores de la *figlina* d'Illa Fradera (*Baetulo*). Producció i difusió comercial

Verónica Martínez Ferreras, Daniel Vázquez Álvarez, Conxita Ferrer Álvarez, Pepita Padrós Martí, Antoni Rigo Jovells

Els *negotiatores de Minturnae* i la comercialització del vi laietà a mitjans del segle I dC

Enric Colom Mendoza i Maria Rueda Prunell

Ánforas tarraconenses en Aquitania. Redes y consumo vinario tras la conquista romana

Carlos Palacín Copado

17,10-17,40 Pausa/Café

17,40-18,00 Pòsters

18,00-19,10 3a sessió Distribució. Comunicacions

Ánforas de vino del contexto del antiguo cuartel de Passalacqua en Verona

Gianluca Marta

Ánfore da vino a Pisa e in Etruria settentrionale: il sito romano di Via Gallupi

Tatiana Baronti

Wine trade and production at Aquileia

Daniela Cottica; Andrea Cipolato; Marco Marchesini

Las ánforas tardoromanas de fondo plano del pecio mallorquín de Ses Fontanelles: novedades sobre el comercio de vino y derivados de la Cartaginense

Darío Bernal-Casasola, Miguel Ángel Cau, Jaume Cardell, Enrique García Riaza, Jose A. Retamosa, José L. Portillo, Leandro Fantuzzi, Alessandra Pecci, Carlos de Juan, Sebastià Munar, Piero Berni

19,10-19,30 Debat

19, 30-20,30 Tast de vins DO Alella

DIVENDRES 21

Matí

9,00-09,45 Ponència marc Consum

Quels vins buvait-on en Occident à la fin de la République et au Haut-Empire?

Fanette Laubenheimer

9,45-11,10 1a sessió Consum. Comunicacions

Les consommations de vins en Gaule à La Tène finale
Fabienne Olmer

Considérations sur dix siècles de consommation de vin à Lyon (France, Rhône) entre le Ve siècle avant notre ère (La Tène A) et le milieu du Ve siècle de notre ère (Antiquité tardive)
Guillaume Maza, Tony Silvino, Stéphane Carrara

Nuovi dati sul consumo vinario tra I e II secolo d.C. Altino: un osservatorio dall'Alto Adriatico
Andrea Cipolato

Consumo de vinho itálico em Monte Molião (Lagos, Portugal)
João Boto, Elisa de Sousa, Carlos Pereira, Ana Margarida Arruda

El consumo de vino itálico y tarraconense en Herrera de Pisuerga (Palencia)
Cesáreo Pérez González, Cèsar Carreras, Pablo Arribas Lobo

11,10-11,30 Pausa/café

11,30-11,45 Pòsters Consum

11,45-13,10 2a sessió Consum. Comunicacions

Liber Pater, déu del vi? Notes epigràfiques
Marc Mayer

Abans de la *Hispania Citerior*: els precedents protohistòrics de circulació i consum de vi itàlic entre les comunitats ibèriques (650-175 aC)
David Asensio i Vilaró

Els usos del vi a *Baetulo*: iconografia i materials arqueològics
Laia de Frutos i Esther Gurri

Un celler de vi itàlic en l'enderroc d'una *domus* d'època fundacional de la ciutat romana d'Empúries
Joaquim Tremoleda, Marta Santos, Pere Castanyer, Elisa Hernández

Producción y consumo de vino en el Alt Penedés entre el final de la Prehistoria y la Alta Edad Media. Análisis de residuos en recipientes cerámicos
Alessandra Pecci, Xavier Esteve, Jordi Ferrè, Simona Mileto, Núria Molist, Gisela Ripoll

13,10-13,30 Debat Comunicacions i Pòsters

III COL·LOQUI
INTERNACIONAL
D'ARQUEOLOGIA ROMANA

EL VI A L'ANTIGUITAT

ECONOMIA, PRODUCCIÓ I COMERÇ AL MEDITERRANI

Museu de Badalona 19, 20 i 21 d'octubre de 2022

13,30-14,00 **Conclusions i Cloenda**

Refrigeri a la zona del *Decumanus* i exposició permanent

Tarda

17,00-18,00 **Visita guiada al jaciment de *Baetulo***

DISSABTE 22

Visita a concretar

PÒSTERS

PRODUCCIÓ

El centre productor d'àmfores de Ca l'Arnau (Cabrera de Mar, Maresme). Darreres novetats i estat actual del seu coneixement
Albert Martín Menéndez

Noves dades sobre la producció del vi a la vil·la romana de Torre Launder: identificació de fosses de maniobra a partir de la reinterpretació d'estructures documentades per en Marià Ribas
Vanessa Muñoz Rufo, Carme Puerta López

Una instal·lació de premsat de vi a l'assentament de Can Nolla-Santa Anna (Premià de Dalt-Vilassar de Dalt, Maresme)
Conxita Ferrer Alvarez, Antoni Rigo Jovells

El projecte experimental interdisciplinari "*In vino veritas*". Producció, conservació i consum de vi al nord-est peninsular en època ibèrica
Jordi Diloli Fons, Fernando Zamora Marín, Pedro Cabanillas Amboades, Carmen Portillo Guisado, Ivan Cots Serret, Jordi Gombau Roigé, Laura Bricio Segura, Samuel Sardà Seuma, Joan Miquel Canals Bosch

El vi al Born (Barcelona). producció, distribució, emmagatzematge i consum
Carme Miró, Yolanda Peña, Toni Fernández, Josefa Huertas, Anna Molina, Alexandra Livarda, Alessandra Pecci, Vanesa Triay, Santiago Riera

Vinum Rubricati. Projecte d'arqueologia experimental per produir un vi seguint les fonts textuales llatines
Antoni Corrales Soberino, Miquel Martínez Motis

La ciutat i el vi. Espais de producció i comercialització del vi a la ciutat de *Baetulo* (Hispania Citerior)

Clara Forn

Roman centuriated environments of dry-stone walls vineyards: An image-Landsat/Copernicus-based analysis of Poblet

Magda Saura Carulla

Nota sobre el centre productor de can Collet del Coll (Llinars de Vallès)

Joan Francesc Clariana Roig, Ramon Járrega Domínguez

Estudi cronològic i morfològic de les àmfores vinàries produïdes a la *figlina* d'Illa Fradera, al *suburbium* occidental de *Baetulo*

Daniel Vázquez Álvarez, Conxita Ferrer Álvarez, Esther Gurri Costa, Antoni Rigo Jovells

Epigrafia amfòrica de la terrisseria de la vil·la romana de la Gran Via-Can Ferrerons (Premià de Mar, Barcelona)

Ramon Coll Monteagudo, Ramon Járrega Domínguez, Piero Berni Millet, Marta Prevosti Monclús

Les aportacions de les anàlisis de residus realitzades en diferents elements del complex productor vinícola de la vil·la el Pont del Treball Digne, al territori de Bàrcino

Alessandra Pecci, Yolanda Peña Cervantes, Daniel Alcubierre Gómez, Jordi Ardiaca Rodríguez, Pere Lluís Artigues Conesa, Carme Miró Alaix, Antoni Rigo Jovells

La producció amforal del centre terrissaire del Mujal o El Roser (Calella) segons les excavacions de 2021 i 2022

Albert Martín Menéndez, Almudena García Ordóñez, Natàlia Colomeda Folgado

DISTRIBUCIÓ:

Les àmfores del derelict Calella I (Calella, Maresme)

Albert Martín Menéndez

El caso de Toulouse: valoración objetiva de los volúmenes de vinos italianos importados entre los siglos II y I a. C.

Laurence Benquet

La base de dades CEIPAC d'epigrafia amfòrica grega

Manel García Sánchez, Oriol Morillas, Albert Sala

Les àmfores de la Tarraconense presents en la remodelació augustal de la insula 30 de la ciutat romana d'Empúries

Pere Castanyer, Marta Santos, Joaquim Tremoleda, Elisa Hernández

III COL·LOQUI
INTERNACIONAL
D'ARQUEOLOGIA ROMANA

EL VI A L'ANTIGUITAT

ECONOMIA, PRODUCCIÓ I COMERÇ AL MEDITERRANI

Museu de Badalona 19, 20 i 21 d'octubre de 2022

Novetats en el repertori amfòric de procedència oriental localitzats a Tarragona entre els segles VII i VIII dC

Francesc Rodríguez Martorell

Late Roman 1 Amphorae from the Roman-Byzantine Site of Sepphoris, Galilee, Israel

Anna de Vincenz, Zeev Weiss, Shulamit Miller, Grady Gillett

CONSUM:

Contribution to the good practices on the manipulation of grape and wine archaeological remains

C. Oliveira; R. Morais; P. Pereira; S. Bombico; J. Tereso; F. Vaz; P. Monteiro; P. C. Carvalho; G. Coradeschi; J. Cunha; C. Barrocas-Dias; D. Ferreira; M. C. Martinez; A. Teira-Brión; M. Baleiras-Couto

Les usages de la poix en vitiviculture à l'époque romaine : un produit omni present

Christophe Caillaud

El vi com aliment sagrat. La pervivència del mite en el procés agrícola

Dolores Ynguanzo González, M. Reis Fabregat Fibla

El consumo del vino en los *munera gladiatoria* en *Hispania* (s.I a.C.- II d.C.)

María Aidé Gómez Robledo

Les àmfors del jaciment republicà de Can Taco/Turó d'en Roina (segona meitat del segle II aC-inicis segle I aC)

César Carreras Monfort i Esther Rodrigo Requena

El vi en la poesia epigràfica llatina: funcions i temes

Víctor González Galera

Ánforas vinarias de finales del siglo III d. C. halladas en dos tabernæ del foro de Pollentia (Alcúdia, Mallorca)

Joan Tuset Estany, Miguel Ángel Cau Ontiveros, Esther Chávez Álvarez, Catalina Mas Florit